

**OVMPH
CSAVS**

Odjel veterinara male prakse Hrvatske
Croatian Small Animal Veterinary Section

Stav OVMPH o kontroli populacije napuštenih pasa i pasa lotalica

Veterinari Odjela veterinara male prakse Hrvatske izravno su uključeni u problematiku držanja kućnih ljubimaca i u praksi se svakodnevno susreću ne samo s odgovorno držanim ljubimcima, nego i brojnim napuštenim životinjama. Suradnja s brojnim udrugama za zaštitu životinja očituje se kroz pomoć napuštenim životinjama koje svakodnevno dolaze u veterinarske klinike, ambulante i prakse. Nije upitna pomoć koju su veterinari u tim trenucima voljni pružiti, često i kod vrlo teških ozljeda, rezultata zanemarivanja i zlostavljanja, no učestao problem je nemogućnost naplate nerijetko izrazito visokih troškova, a sve zbog neodgovornih vlasnika. U svim navedenim situacijama kolege nesebično daju svoje vrijeme i znanje, postavljaju dijagnoze, liječe, cijepe, kastriraju, koristeći odgovarajuće terapijske, anestezijske i analgezijske protokole.

Prije dvije godine Hrvatska je potpisala ugovor s OIE (World Organisation for Animal Health) o kontroli napuštenih pasa (Prilog 1, točka 2) te se složila uskladiti s člankom 7. 7. OIE do 2025. godine.

Čl. 7. 7. OIE o kontroli populacije napuštenih pasa

Preambula: Cilj ovih preporuka rješavanje je pasa lotalica i divljih pasa, koji predstavljaju ozbiljne probleme kako u kontroli zdravlja ljudi, tako i zdravlja i dobrobiti životinja, te u mnogim zemljama imaju društveno-gospodarski, okolišni, politički i vjerski utjecaj. Prioritet je zdravlje ljudi, uključujući prevenciju zoonoza, osobito bjesnoće. Upravljanje populacijama pasa sastavni je dio programa kontrole bjesnoće. Nadalje, OIE prepoznaje važnost kontrole populacije pasa a da pritom ne uzrokuje nepotrebnu patnju životinja. Veterinarske službe trebaju igrati glavnu ulogu u prevenciji bolesti zoonoza i osiguranju dobrobiti životinja te bi trebale biti uključene u kontrolu populacije pasa, usklađujući svoje aktivnosti s drugim nadležnim javnim institucijama.

Ciljevi programa kontrole populacije pasa:

- 1) poboljšanje zdravlja i dobrobiti populacije pasa u vlasništvu i napuštenih pasa,
- 2) smanjenje broja napuštenih pasa na prihvatljivu razinu,
- 3) promicanje odgovornog vlasništva,
- 4) pomoć u stvaranju i održavanju imuniteta bjesnoće ili populacije pasa slobodne od bjesnoće,
- 5) smanjenje rizika drugih zoonoza, osim bjesnoće,
- 6) upravljanje drugim rizicima za ljudsko zdravlje (npr. parazitarne bolesti),
- 7) prevencija uništavanja okoliša i drugih životinja,
- 8) prevencija ilegalne trgovine.

Odgovornosti i nadležnosti

Odjel veterinara male prakse Hrvatske – Hrvatska veterinarska komora

Heinzlova 55a, Zagreb HR – 10000 | TEL +385 (0) 98 161 6477

OIB 92920751598 | IBAN HR8623600001101250492 | SWIFT ZBAHR2X

www.csavs.hr | www.facebook.com/ovmph

**OVMPH
CSAVS**

Odjel veterinara male prakse Hrvatske
Croatian Small Animal Veterinary Section

Veterinarska služba odgovorna je za provedbu zakona o zdravlju i zaštiti životinja, u suradnji s drugim nadležnim državnim agencijama i institucijama. Kontrola endemičnih zoonotskih bolesti, poput bjesnoće i parazitarne infekcije (npr. *Echinococcus* spp.), zahtijeva tehnički savjet od nadležnog tijela, no organizacija i/ili nadzor nad shemama kontrole pasa može biti odgovornost nevladinih organizacija i vladinih agencija, a ne samo veterinarske službe.

Nevladine organizacije (NGO) potencijalno su važni partneri veterinarskih službi u razvijanju razumijevanja javne svijesti te pomoći u pribavljanju resursa, kako bi na praktičan način pridonijeli uspješnoj provedbi programa kontrole pasa. Nevladine udruge mogu pružiti lokalno znanje o populaciji pasa i svojstvima vlasništva, kao i stručnost u postupanju sa psima i provođenju sterilizacijskih programa. Nevladine organizacije također mogu pridonijeti, zajedno s veterinarima i vlastima, u obrazovanju javnosti u odgovornom vlasništvu psa.

Tijela lokalne uprave odgovorna su za mnoge mjere i programe koji se odnose na zdravlje i sigurnost u okviru svoje nadležnosti. U mnogim zemljama zakonodavni okvir daje ovlasti tijelima lokalne samouprave u pogledu aspekata javnog zdravlja, zdravstvenog/higijenskog okoliša i aktivnosti inspekcije. U mnogim zemljama lokalne su vlasti odgovorne za razvoj i provedbu propisa koji se odnose na posjedovanje pasa (primjerice, registracija, mikročipiranje, cijepljenje, mjere za napuštanje), kontrolu napuštenih pasa (primjerice, hvatanje pasa i skloništa) i ublažavanje problema koje uzrokuju napušteni psi. Suradnja veterinara i nevladinih organizacija (primjerice, u programima za sterilizaciju i cijepljenje) vrlo je čest oblik suradnje u programima kontrole napuštenih pasa.

Vlasnici pasa: kada osoba preuzme vlasništvo nad psom, mora postojati neposredno prihvaćanje odgovornosti za toga psa i njegove potomke, tijekom čitava života ili do pronalazanja novog vlasnika za potomstvo. Vlasnik je obvezan osigurati poštivanje dobrobiti psa, uključujući potrebe ponašanja, psa zaštititi, koliko je moguće, od zaraznih bolesti (cijepljenje, čišćenje od endo- i ektoparazita) i od neželjenog razmnožavanja (kontracepcija, sterilizacija). Vlasnik treba osigurati identifikaciju (tetovaža ili mikročip) i ako to zahtijeva zakonodavstvo, registraciju u centralnoj bazi podataka. Treba poduzeti sve razumne korake kako bi se osiguralo da pas ne luta bez kontrole i ne predstavlja problem zajednici i/ili okolišu.

U razvoju programa kontrole populacije pasa preporučuje se da vlasti formiraju savjetodavnu skupinu koja uključuje veterinare, stručnjake za ponašanje pasa, stručnjake za zoonoze te predstavnike relevantnih strana (lokalne vlasti, nevladine organizacije i javnost). Glavna svrha te savjetodavne skupine je analiza i kvantifikacija problema, identifikacija uzroka, saslušanje javnog mišljenja i prijedlog najučinkovitijeg pristupa kratkoročnom i dugoročnom rješenju.

Promicanje važnosti uloge veterinara u kontroli populacije pasa lualica u Europi „Svaki pas zaslužuje brižnog vlasnika“: Vizija veterinara u menadžmentu populacije pasa lualica
(Prilog 1, točka 1)

FECAVA (Federation of European Companion Animal Veterinary Associations); UEVP (Union of European Veterinary Practitioners) i FVE (Federation of Veterinarians of Europe).

Odjel veterinara male prakse Hrvatske – Hrvatska veterinarska komora

Heinzlova 55a, Zagreb HR – 10000 | TEL +385 (0) 98 161 6477

OIB 92920751598 | IBAN HR8623600001101250492 | SWIFT ZBAHR2X

www.csavs.hr | www.facebook.com/ovmph

**OVMPH
CSAVS**

Odjel veterinara male prakse Hrvatske
Croatian Small Animal Veterinary Section

U pojedinim regijama EU-a, u ruralnim ali i urbanim područjima, luta veliki broj pasa lotalica. Iako je uvriježen naziv za takve pse "lotalice" (stray dogs), ipak se razlikuje nekoliko različitih kategorija: psi koji imaju vlasnika, no lutaju određeni dio dana bez njegova nadzora; psi bez vlasnika ili psi koje su napustili vlasnici te oni psi koji postupno postaju divlji. Svi oni predstavljaju rizik za zdravlje i dobrobit ljudi, jednako kao i za zdravlje i dobrobit životinja. Pojedini nose širok raspon patogena, pod utjecajem regije i staništa, te ih šire i prenose drugim životinjama i ljudima. Bolesti koje se tako šire variraju od relativno blagih, koje mogu proći neopaženo, do teških kroničnih poremećaja (npr. ehinokokoza) i fatalnih bolesti (npr. bjesnoća).

Pas lotalica, prema definiciji koju koristi OIE, je pas koji nije pod izravnom kontrolom posjednika i za kojeg posjednik nije spriječio lutanje. Oni mogu napadati ljude, njihove kućne ljubimce te stoku, a nerijetko uzrokuju i prometne nesreće. Često izravno djeluju i na javno zdravlje zato što žive u lošim uvjetima (glad, kronične bolesti kože, nedostatak sigurnog mjesta za boravak i sl.) te neizravno kada se koriste neodgovarajuće mjere kontrole populacije (pucanje na pse, trovanje, nehumano hvatanje).

Kako na razini EU-a nema pravnog okvira ili smjernica, tako odluke o zakonodavstvu i provedbenim mjerama pripadaju nadležnosti država članica. U većini zemalja problem se rješava na razini JLS-a, i to često bez puno koordinacije i nedovoljnog poznavanja i razumijevanja preventivnih i kontrolnih mjera, a nedostaje i komunikacija među svim uključenim stranama i donositeljima odluka.

OIE (u poglavlju 7. 7. Terrestrial Animal Health Code) prepoznaje važnost kontrole populacije pasa bez uzrokovanja nepotrebnih patnji životinja i daje preporuke za prevenciju zoonoza i kontrolu populacije pasa. Kao dobro obrazovani profesionalac koji radi prema kodeksu veterinarske etike, kao i kodeksu dobre veterinarske prakse, a kojeg nadzire nadležno tijelo, veterinar ima važnu ulogu u prevenciji i kontroli problema sa psima lotalicama.

OIE preporučuje integrirani, sveobuhvatni i dugoročni pristup, usmjeren na upravljanje postojećom populacijom i prevencijom pojave novih pasa lotalica. Učinkovitost takva integriranog pristupa velikim dijelom ovisi o dobroj koordinaciji svih inicijativa i poduzetih mjera te dobroj suradnji i komunikaciji između svih sudionika.

Obrazovanje o odgovornom vlasništvu: najvažnije su preventivne mjere kojima se sprječava da nove životinje postanu lotalice, jedan od projekata koji upravo to promovira je „Carodog project“. Cilj tih mjera je održati dobru razinu zdravlja i dobrobiti životinja, kontrolirati reprodukciju, povećati fizičke i psihološke koristi koje ljudi imaju od kućnih ljubimaca te smanjiti potencijalni rizik koji kućni ljubimci mogu predstavljati javnom zdravlju, drugim životinjama ili okolišu. Odgovorno vlasništvo potičemo obrazovanjem i/ili zakonodavstvom, a obrazovanje djece i odraslih je njegov temelj. Kampanje o odgovornom vlasništvu trebaju biti integrirane u osnovnoškolsko obrazovanje, stvarajući time društvo u kojem više neće biti potrebe za skloništima za životinje i u kojem će svaki ljubimac imati brižnog vlasnika koji će o njemu brinuti.

Odjel veterinara male prakse Hrvatske – Hrvatska veterinarska komora

Heinzlova 55a, Zagreb HR – 10000 | TEL +385 (0) 98 161 6477

OIB 92920751598 | IBAN HR8623600001101250492 | SWIFT ZBAHR2X

www.csavs.hr | www.facebook.com/ovmph

**OVMPH
CSAVS**

Odjel veterinara male prakse Hrvatske
Croatian Small Animal Veterinary Section

Obvezna trajna identifikacija (mikročipom) i obvezna registracija svih pasa u Europi vrlo je važna mjera u kontroli populacije pasa. Naravno, idealna bi bila središnja baza podataka na razini EU-a ili poboljšanje razmjene informacija između postojećih baza podataka.

Uhvati, kastriraj, vakciniraj i pusti (TNR Trap Neuter Release) vrlo je uspješno korišten program u određenim regijama i predlažemo da se razmotri vezano uz lokalnu situaciju. U Hrvatskoj se provodi na mačkama, a sigurno može i na psima kada to zahtijeva lokalna situacija. Životinje koje obučeni stručnjaci uhvate na human način veterinari trebaju pregledati, cijepiti i kastrirati, koristeći odgovarajuće anestezijske i analgezijske protokole. Nakon toga se životinje oslobađaju u trenutku kada se dovoljno oporave od postupka. Pritom se vodi računa da se tijekom izvođenja programa ne stvori problem povezan s dobrobiti životinja.

Uvijek trebamo imati na umu da sve napuštene životinje dolaze od neodgovornih vlasnika koji se nisu brinuli ili o vlastitoj životinji, pa su ju napustili, ili o potomstvu tih životinja, te su i njih napustili.

Pozivamo veterinare da:

- se angažiraju i aktivno uključe u rješavanje problema pasa lualica i da igraju aktivnu ulogu u nadzoru bolesti, jer su oni prvi koji će vidjeti psa koji je bolestan,
- poboljšaju komunikaciju sa svim uključenim stranama,
- sudjeluju u edukacijskim kampanjama i kampanjama podizanja svijesti i promicanja odgovornog vlasništva,
- paze na zanemarivanje i zlostavljanje životinja i dignu svoj glas protiv mjera upravljanja populacijom pasa koje bi ugrozile zdravlje i dobrobit životinja.

Pozivamo političare i zakonodavce da:

- osiguraju dovoljna sredstva i resurse potrebne za promicanje odgovornog vlasništva i osiguranje održivog upravljanja populacijom pasa, npr. financiranjem programa kastracije,
- uspostave učinkovite mjere nadzora i provedbe, osobito protiv ilegalne trgovine pasa,
- osiguraju minimalne standarde i redovite inspekcije skloništa,

Pozivamo nevladine organizacije da:

- budu partneri s veterinarima i pridonesu podizanju svijesti javnosti i razumijevanju razloga i potrebe za kontroliranjem populacije pasa, kao i da educiraju javnost o odgovornom posjedovanju pasa,
- pridonesu pribavljanju sredstava koja će na praktičan način doprinijeti uspješnoj provedbi programa kontrole populacije pasa,
- educiraju stanovništvo na lokalnoj razini o samoj populaciji pasa te podijele s njim znanje u radu sa psima i provedbi programa kastracija.

Odjel veterinara male prakse Hrvatske – Hrvatska veterinarska komora

Heinzlova 55a, Zagreb HR – 10000 | TEL +385 (0) 98 161 6477

OIB 92920751598 | IBAN HR8623600001101250492 | SWIFT ZBAHR2X

www.csavs.hr | www.facebook.com/ovmph

**OVMPH
CSAVS**

Odjel veterinara male prakse Hrvatske
Croatian Small Animal Veterinary Section

Zaključci OIE vezano uz kastracije

Metode kontrole reprodukcije zahtijevaju izravnu informaciju veterinara o pojedinačnoj životinji.

Uključivanje i privatnog i javnog veterinarskog sektora potrebno je da zadovolji potražnju za uslugama.

Programi sterilizacije koje subvencionira država, JLS ili druge organizacije učinit će veliku razliku u kontroli populacije, a kontrola reprodukcije treba se uključiti u edukaciju o odgovornom vlasništvu.

Metode za kontrolu reprodukcije kod pasa uključuju:

- a) kirurška sterilizacija;
- b) kemijska sterilizacija;
- c) kemijska kontracepcija;
- d) razdvajanje ženki od mužjaka tijekom estrusa.

Kirurške sterilizacije treba obaviti veterinar i uključiti prikladnu anesteziju i analgeziju.

Ako se u kontroli reprodukcije koriste bilo kakvi medikamenti, moraju biti sigurni za upotrebu, proći provjeru kvalitete i učinkovitost te se koristiti u skladu s propisima proizvođača i nadležnog tijela. U slučaju kemijskih sterilizatora i kontracepcijskih sredstava potrebna su dodatna istraživanja i ispitivanja na terenu.

Mišljenje FECAVA-e:

Na područjima u kojima je kontrola populacije pasa na početku provedbe ili su kapaciteti skloništa nedovoljni ili skloništa ne postoje treba razmotriti privremene mjere za prevenciju rasta populacije. **„Uhvati – kastriraj – vakciniraj – pusti“ je program koji se uspješno koristi na određenim područjima i treba ga uvijek uzeti u obzir u odnosu na lokalnu situaciju.**

Mišljenje OVMPH:

Novi Zakon o zaštiti životinja donio je brojne civilizacijske i humane pomake u zaštiti i dobrobiti životinja, a na svima nama je da sudjelujemo u njegovoj provedbi i implementaciji. Svatko od nas – vlasnici, veterinari, državna uprava i JLS, dužni smo brinuti i o životinjama koje su nam povjerene na brigu, ali i onima o kojima neodgovorni vlasnici ne brinu. I kad danas kroz skloništa u Hrvatskoj prolazi preko 10 000 pasa i mačaka godišnje, kad u romskim naseljima luta nekoliko tisuća pasa (samo u Međimurju je to 3000 pasa), na ulicama nalazimo napuštene kućne ljubimce, a udruge za zaštitu životinja volonterski brinu isto tako o tisućama životinja, OVMPH ima odgovornost prema svim tim životinjama i ljudima. Zato je propisivanje trajne sterilizacije mjera koju podržavamo, a sve dok ne postanemo humanije društvo..ili nešto...

Odjel veterinara male prakse Hrvatske – Hrvatska veterinarska komora

Heinzelova 55a, Zagreb HR – 10000 | TEL +385 (0) 98 161 6477

OIB 92920751598 | IBAN HR8623600001101250492 | SWIFT ZBAHR2X

www.csavs.hr | www.facebook.com/ovmph

Prilog 1

- PROMOTING VETERINARY LEADERSHIP IN STRAY DOG CONTROL IN EUROPE
'EVERY DOG DESERVES A CARING OWNER':THE VETERINARY VISION ON STRAY DOG
MANAGEMENT;FECAVA,UEV

https://www.fecava.org/files/ckfinder/files/2015_03_Stray%20dogs%20position%20paper.pdf

- 2017 © OIE, Terrestrial Animal Health Code - CHAPTER 7.7.STRAY DOG POPULATION
CONTROL

http://www.oie.int/fileadmin/Home/eng/Health_standards/tahc/current/chapitre_aw_stray_dog.pdf

Iz navedenih razloga propisivanje trajne sterilizacije je mjera koju podržavamo, no uz uvjet mogućnosti izuzeća vlasnika koji to ne žele iz bilo kojeg razloga, te njihovu registraciju bez ikakvih posljedica po njihovu odluku na pravo izbora.